

Õiguskantsler

Piirivalvebüroo juht Meelis Saarepuu
Politsei- ja Piirivalveamet,
Lõuna prefektuuri piirivalvebüroo
meelis.saarepuu@politsei.ee

Teie nr

Meie 16.01.2023 nr 7-7/221690/2300233

Kontrollkäik PPA Lõuna prefektuuri piirivalvebüroo lühiajalise kinnipidamise kohtadesse

Austatud piirivalvebüroo juht

Õiguskantsleri üks ülesandeid on teha regulaarset järelevalvet kinnipidamiskohtade üle (õiguskantsleri seaduse [§ 1 lg 7](#) ja [§ 27](#), [piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokoll](#) artikkel 3). Selleks korraldab õiguskantsler kontrollkäike, mida tehakse enamasti ette teatamata ja vahel ka kinnipidamiskohaga varem kokkulepitud ajal.

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 17. oktoobril 2022 ette teatamata Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) Lõuna prefektuuri piirivalvebüroo hoonetes asuvaid lühiajaliseks (kuni 48 tundi) kinnipidamiseks kasutatavaid kambreid. Küllastati Koidula maanteepiiripunkti, Koidula raudteepiiripunkti, Luhamaa maanteepiiripunkti, Värskas, Saatse ja Piusa kordoneid ning Piusa kordoni Luhamaa teenistust (endine Luhamaa kordon). Varem on õiguskantsler PPA piirivalvebüroo hooneid kontrollinud [2009. aastal](#). Pärast seda kontrollkäiku antud soovitustest on PPA lähtunud ka kinnipidamiskoha tööjuhendi koostamisel.

17. oktoobri kontrollkäigul selgus, et Saatse kordonis inimeste kinnipidamiseks kambreid ei ole. Koidula raudteepiiripunkti kahte kambrit ja Piusa kordoni Luhamaa teenistuses asuvat kahte kambrit pole inimeste kinnipidamiseks tükk aega kasutatud. Koidula maanteepiiripunkti ja Värskas kordoni ühte kambrit kasutati kohapeal peetavate kinnipidamisregistrите sissekannete järgi viimati 2019. aastal. Luhamaa maanteepiiripunkti kahte kambrit kasutati ajavahemikul 01.01.–17.10.2022 kolmel korral ning inimesed viibisid kambrites vaid mõne tunni. Piusa kordoni kahte kambrit kasutati samal ajal viiel korral. Inimesed olid kambrites alla 24 tunni.

Kontrollkäigu ajal üheski nimetatud kambri kinnipeetuid ei olnud. Õiguskantsleri nõunikud tutvusid kambrite tingimuste, dokumentidega ning vestlesid PPA ametnikega.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Kiiduväärne on, et vastavalt õiguskantsleri 3. juunil 2022 antud soovitusel [nr 7-4/220476/2203023](#) on piiripunktidesse ja kordonitesse varutud riideid ja jalanõusid, mida saab piirile tulnud või piiril kinni peetud inimestele anda, kui nad seda vajavad. PPA ametnikud selgitasid, et kinnipeetute asju on võimalik vajaduse korral kuivatada piirivalvebüroo hoonetes olevates kuivatuskappides.

Piiripunktides ja kordonites oli mõeldud ka kinnipeetute toitlustamisele. Paraku oli aga Saatse kordonis mitme toidupaki ja Piusa kordonis olevate toidupakkide säilimistähtaeg möödunud juba peaaegu pool aastat. Oluline on, et inimestele antavate toiduainete säilitamistähtaeg ei oleks ületatud.

Jälgida tuleb sedagi, et kinni peetud inimesel oleks võimalik kasutada tualetti. Selleks peab hügieenisõlm olema töökorras. Värska kordonis see nõnda polnud.

Kontrollitud kambritesse on paigaldatud videokaamerad. Pidev videovalve ei pruugi aga olla inimese privaatsuse seisukohast alati sobilik. Seega tuleb alati kaaluda, kas videovalve on iga inimese puhul möödapääsmatult vajalik (nt terviseseisundi tõttu), ning otsustada, kas ja kui suures ulatuses võiks seda konkreetsel juhul rakendada (vt nt õiguskantsleri 07.01.2020 Valga ja Võru politseijaoskonna arestimajade kohta antud soovitus [nr 7-7/191818/2000076](#)).

PPA ametnikud selgitasid, et toimingud, millega tehakse kindlaks, kas inimene vastab riiki sisenemise tingimustele (RiPS [§ 11 lg 2](#)), või näiteks selgitatakse välja, kas inimene soovib taotleda või võib vajada rahvusvahelist kaitset (VRKS [§ 14 lg 3¹](#)), võivad võtta aega. Ühel õiguskantslerile teadaoleval ja PPA kinnitatud juhul saabus inimene Koidula piiripunkti öösel ning veetis piiripunkti terminalis ligi 17 tundi. Selle aja jooksul ei olnud tal võimalust pikali heita, vaid ta sai istuda üksnes piirikontrolli terminalis asuval pingil. Umbes üheksa tundi pärast inimese saabumist pakuti talle pool liitrit pudelivett, kartulikrõpse, pähkleid ja šokolaadi. Rohkem süüa inimesele ei antud. Üks teine õiguskantsleri poole pöördunud inimene kirjeldas, et ta ootas Luhamaa piiripunktis koos kolme lapsega (noorim laps oli 2,5-aastane) peaaegu viis tundi, ilma et talle ja lastele oleks pakutud süüa või juua.

Palun PPA ametnikele meelde tuletada, et ka siis, kui inimene viibib piiril ja ootab näiteks luba riiki sisenemiseks, on ta riigivõimu mõjualas ning seega *de facto* kinni peetud (vt ka õiguskantsleri 21.01.2022 seisukohta [nr 7-7/212357/2200435](#)). Ka sellisel juhul tuleb PPA ametnikel kanda hoolt selle eest, et piiriületaja põhivajadused oleksid rahuldatud.¹ See võib tähendada, et inimesele tuleb pakkuda süüa ja juua, võimalust kasutada tualetti, pikali heita ja puhata, saada vajaduse korral meditsiinilist abi jmt. Erilist tähelepanu tuleb pöörata haavatavas olukorras inimestele: lastele, lapseootel naistele, erivajadusega inimestele, eakatele jne. Näiteks olid kontrollkäigu ajal Koidula ja Luhamaa piiripunktis kohandatud ajutise kaitse saajatele ooteruumid, kus oli võimalik ööbida, kus oli riide- ja jalanõude varu, kus pakuti süüa ja juua ning lastel oli võimalik mängida. Seesugustest lahendustest tuleks lähtuda ka kõigi teiste piiriületajate kohtlemisel.

¹ Vt nt OHCHR, [Principles and Guidelines, supported by practical guidance, on the human rights protection of migrants in vulnerable situations](#), lk 29, p 5.4; UNCCT, [On human rights and screening in border security and management](#), lk 17.

Palun Teie tagasisidet soovitustele 24. märtsiks 2023.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Politsei- ja Piirivalveamet (ppa@politsei.ee)